

Tekst: doktorgradsstipendiat **Siv Rebekka Runhovde**, Politihøgskolen / Bylinefoto: **UiO**
// Siv.Rebekka.Runhovde@phs.no

Ingen vet hvor mange CITES-saker politiet har etterforsket

Ifølge en ny studie er registreringspraksisen for saker som gjelder brudd på CITES-konvensjonen, motstridende og mangelfull. Intervjuer viser at etterforskning hindres av nedprioritering, manglende ledelse og et lovverk som er dårlig egnet for regulering av innenlandsomsetning av CITES-arter. Innsatsen varierer betydelig fra tjenestested til tjenestested og avhenger i stor grad av personlig engasjement hos individuelle tjenestepersoner og lokale ledere.

Studien er en del av en pågående doktorgradsstudie i kriminologi om avdekking og etterforskning av handel med truede arter i Norge og Uganda, med særlig vekt på konvensjonen om internasjonal handel med utrydningstruede arter av flora og fauna (CITES). Datagrunnlaget er kvalitative intervjuer med til sammen tretten miljøkoordinatorer, etterforskere og påtalejurister i norsk politi. Ni tjenestesteder innenfor seks politidistrikter er representert. Funnene bygger i tillegg på analyse av saksdokumenter (se Runhovde 2016).

Uensartet registrering tilslører omfanget. Studien viser at registrering av CITES-saker i politiets elektroniske systemer er inkonsekvent og varierer fra tjenestested til tjenestested og fra tjenesteperson til tjenesteperson. Det finnes

ingen egen kode for CITES-saker, og dermed er det umulig å foreta et spesifisert søk. Saker blir dessuten feilkodet under samlekategori som «Tolloven diverse», og flere informanter forteller at det kan være vanskelig å gjenfinne saker i systemene.

Mangelfull registreringspraksis gjør det vanskelig å utarbeide god statistikk samt å evaluere og verdsette arbeidet som gjøres. Ufullstendig statistikk skaper dessuten et inntrykk av at slik kriminalitet har lite omfang i Norge, en holdning det er vanskelig å tilbakevise uten egnet tallmateriale. Om det ikke kan vises til at slike saker utgjør et problem, vil det heller ikke bli bevilget økte ressurser til å bekjempe dem.

Intervjuene indikerer at CITES-saker ofte registreres under statistikkgruppene 5210 Ulovlig innførsel av fremmede viltarter, 5901 Ulovlig

innførsel/befatning med eksotiske arter eller 8583 Lov om innførsels- og utførselsregulering. Disse kodene benyttes imidlertid også for en rekke andre sakstyper. Det kan dessuten være

---

« Ufullstendig statistikk skaper et inntrykk av at slik kriminalitet har lite omfang i Norge

---

vanskelig å identifisere hvilke saker som gjelder CITES-arter fordi informasjonen i saksdokumentene ofte er mangelfull. Stedvis oppgis bare «eksotisk øgle» eller «slange», uten ytterligere informasjon om arten. Studien bygger på en

Referanser

Artikkelen har 5 referanser som du finner på nettsiden vår miljokrim.no

gjennomgang av saker registrert på disse tre kodene i tidsrommet 2011–2014, med vekt på saker som innebærer mulige brudd på CITES-konvensjonen.

Pragmatiske løsninger. CITES-forskriften er primært hjemlet i lov om innførsle- og utførslereregulering, og det er derfor kun relevant å vise til CITES når det har skjedd en grensepassering, som i majoriteten av sakene tollvesenet avdekker og anmelder. Saksdokumentene viser derimot at ulovlig innførsel ikke er et tema i saker avdekket av politiet, for eksempel ved funn av fremmedartede reptiler i private hjem. Dokumentene indikerer svært sjelden at det er blitt stilt spørsmål rundt anskaffelsen av dyrene, for eksempel ved å be om sertifikater, transportpapirer eller lignende. I stedet vises det til dyrevelferdsloven jf. forskrift om forbud mot hold av fremmedartede (eksotiske) dyr. Informantene forklarer at bruk av denne forskriften er beleilig; den er velkjent, og saken kan avsluttes uten ytterligere, mer ressurskrevende undersøkelser. Dyrene blir beslaglagt og i de aller fleste tilfellene avlivet.

Denne lovanvendelsen kan være korrekt, men den er problematisk fordi sakene ofte gjelder arter som er beskyttet under CITES, i de fleste tilfellene Liste II-arter. Dyrene er ofte ulovlig innført, og vi vet ikke om de stammer fra oppdrett eller er viltfanget. Konsekvensen er at det ikke blir noen observerbar forskjell i prioriteringen av og straffeutmålingen for besittelse av beskyttede og potensielt utrydningstruede arter på den ene siden og arter som ikke omfattes av CITES, på den andre. Majoriteten av sakene

i studien endte med forelegg, påtaleunntatelse eller henleggelse, men det er også betydelig variasjon i praksis mellom ulike tjenestesteder. Sammenlignbare saker som for eksempel gjelder innførsel av tradisjonell kinesisk medisin, kan resultere i en bot på ti tusen kroner ett sted og bli henlagt på grunnlag av bevisets stilling eller manglende kapasitet et annet.

« Bedre regulering av innenlandsomsetning er et av målene med revisjonen

Revidering av forskriften er ikke nok.

CITES-forskriften er under revisjon, og ifølge Miljødirektoratet vil den nye forskriften bli betydelig utvidet sammenlignet med den eksisterende. Bedre regulering av innenlandsomsetning er et av målene. Det er foreslått ny hjemmel i naturmangfoldloven og krav om fremvisning av eiersertifikat for utvalgte arter for å dokumentere at eksemplaret er lovlig ervervet (Miljødirektoratet 2015). Denne studien antyder imidlertid at en vesentlig forbedring av etterforskning av brudd på CITES-konvensjonen vil være avhengig av fullverdig implementering av den nye forskriften i politiet og av at slike saker gis tilstrekkelig anerkjennelse på ledelsesnivå. Manglende ressurser og en generell holdning om at miljø saker er mindre viktige, vil fortsatt ha negativ innflytelse på etterforskningen selv om man får et forbedret og forenklet lovverk. I intervjuene beskrives

beslutningen om hvorvidt det skal iverksettes etterforskning, som en skjønnsmessig vurdering som påvirkes av ressurser og prioriteringer. Tro på at en vil komme i mål med saken, oppgis som en vesentlig faktor. Anmeldelser som ved første øyekast virker trivielle, risikerer å bli nedprioritert på grunnlag av hensiktsmessighet eller antatt liten alvorlighetsgrad. Isolert kan saker som gjelder innførsel eller utførsel av dyre- og plantearter, synes uviktige, men totalvolumet gjør dette til en alvorlig form for kriminalitet som truer hele arters overlevelse.

Systemsvakheter. Miljøfeltet er bredt, og få informanter hadde utstrakt erfaring med CITES-saker. Enkelte tjenestesteder etterforsker CITES-saker svært sjeldent og mangler gode rutiner for å håndtere dem. Ansvaret for miljø saker kommer dessuten for flere av informantene i tillegg til andre arbeidsoppgaver. Det er ingen måltall for miljøkriminalitet, og feltet synes sårbart for systemsvakheter ettersom innsatsen i stor grad avhenger av personlig engasjement hos individuelle tjenestepersoner og lokale ledere. Tilstrekkelige ressurser til å etterforske miljøkriminalitet synes å være en luksus man ville ha ønsket seg dersom mer ressurser hadde vært tilgjengelig (Luna og Veening 2014). Dette er lite i tråd med Politidirektoratets mål om spesialiserte etterforskere og påtalejurister innen miljøkriminalitet (Politidirektoratet 2008) eller Riksadvokatens prioriteringsskriv fra 2014 som plasserer miljøkriminalitet på listen over prioriterte områder for etterforskning. Det er heller ikke tilfredsstillende i lys av Norges forpliktelser som et medlemsland i CITES.

Referanser:

- Luna, M. og Veening, W. (2014). *Policy Brief 2: Organised Environmental Crime. The Need for Combating Environmental Crime as a Serious and Organised Category of Offense*. European Union Action to Fight Environmental Crime (EFFACE). Hentet fra <http://efface.eu/sites/default/files/publications/EFFACE%20Policy%20Brief%202%20Nov%202014.pdf>
- Miljødirektoratet (2015). *Forslag til forskrift om innførsel, utførsel, reutførsel, omsetning og oppbevaring eller besittelse av truede arter av vill flora og fauna (CITES). Høringsnotat – mai 2015*. Hentet fra <http://www.miljodirektoratet.no/Documents/Nyhetsdokumenter/H%c3%98ringsnotat%20Cites.pdf>
- Politidirektoratet (2008). *Politidirektoratets rundskriv 2008/008 om miljøkriminalitet*.
- Riksadvokaten (2014). *Rundskriv fra Riksadvokaten. Mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen i 2014 – politiet og statsadvokatene*.
- Runhovde, S.R. (2016). Taking the Path of Least Resistance? Decision-Making in Police Investigations of Illegal Wildlife Trade. *Policing. A journal of Policy and Practice*, p. 1–16. doi:10.1093/police/paw026